

XIV.

En kunglig bal.

— sade greve ****, då han talade om de inbjudna till senaste »kungabalen». Han räknade icke för högt, snarare för lågt, ty bjudningskortet lära verkligen ha varit två tusen fyra hundra. Det är ej obetydligt, men till staden Paris' bal 1888 i Hôtel de Ville voro *tolf* tusen bjudningar utfärdade, och den balen var icke kunglig. Emellertid kan man ha roligt och finna det präktigt äfven bland 2,400, i synnerhet då det är i Stockholms slott, känt för utmärkta anordningar och stor gästfrihet.

Kungabalen gifves nu alltid den 21 januari, Oskar II:s födelsedag, gafs förut en tid på Karlsdagen, en annan på Oskarsdagen och ännu längre tillbaka också på Karlsdagen, och har ständigt tilltagit i glans, är kanske nu mera ej alldeles så uteslutande förnäm, enär äfven det borgerliga, att ej säga det rent folkliga elementet finnes där i icke ringa mån företrädt, men därför ej mindre lysande, med icke färre både vackra och högättade damer eller åt minstone ettdera slaget, ej mindre präktiga och dyrbara toaletter, ej ringare antal granna uniformer med skimrande stjärnor och band, icke mindre lifliga valser och als ej trögare fransäser med den obligata balkonversationen.

Alla människor önska få vara med på kungabalen. Den som en gång varit nog lycklig att erhålla ett bjudningskort kan, så vida han ej bär sig riktigt illa åt, vara tämligen säker på att få komma med på alla följande kungabaler så länge han lefver, ty står namnet på listan en gång, får det nog stå kvar. Men det händer, att den som ej förr varit med och är angelägen att se huru det går till själf gör en liten påstötning och allra underdånigast låter förstå, att han

skulle känna sig ofantligt lycklig, om den höga nåden kunde beviljas honom, hvilket bäst kanske går för sig genom att personligen göra en framställning i hofmarskalksämberet.

Den efterlängtdade aftonen är inne. Slottet lyser starkt i den mörka januariqvällen. Floder af ljus stråla ut öfver Norrbro och strömmen, och Gustaf Adolf sitter och pekar på den strålände kungaborgen. Vagn efter vagn rullar öfver Norrbro, och i hvarje sitter åt minstone *en* vit pelskappa, skymtar också kanske en uniformshatt eller en i lyktskenet blixtrande hjälm. Vagnarne svänga af till vester nedanför Lejonbacken och taga sedan vägen öfver Slottsbacken in på borggården.

De som till fots begifva sig till balen, äro ännu flera, inga damer naturligtvis, men så många mera af mankön. Fjäderbuskar och pickelhufvor, »plymagerade» trekantiga hattar, kaskar, kepis och anspråklösare cylindrar glänsa i den kungliga ljusfloden, flytta sig allt närmare ljuskällan, synas öfver Lejonbackens bröstvärn, försvinna i norra hvalfvet och lotsa sig fram mellan vagnarne och en del af det suveräna folket som icke fått bjudningskort, men infunnit sig på borggården för att få åt minstone se en skymt af gränlåten, så in i västra hvalfvet, upp för den monumentala trappan, mellan ståtliga hoflakejer, allt högre och högre, i allt starkare ljusflöde, mellan allt längre och mera böljande sidensläp, i allt starkare trängsel klämda mellan pelsar och uniformsrockar. Trappans ståtliga arkitektur tager sig i denna belysning ännu stoltare ut än vanligt, på en gång kraftigare och mera leende, kungligt välkomnande, stolt i sitt leende; men på hela långa afsatser vid muren ha redan förut komna gäster radat upp sina civila hufvudbonader, cylinderhattar af alla skapnader och åldrar, till och med runda hattar, hårda och mjuka, pelsmössor i många former, en förvånande utställning i den monumentala arkitekturen, illustrerad af andra rader hundratals galoscher, som lättsinniga egare öfverlemnade åt andras fria val, när balen nalkas sitt slut.

Huru finna en klädhängare i öfre förstugan? Alla synas upptagna. En välvillig hoflakej letar dock fram en under högar af öfverplagg, hjälper oss af med öfverrocken, stoppar våra galoscher i bröstfickan, icke hans, utan vår öfverrocks — »bättre där än på golfvat», anmärker han med öfverlägsen verldskänedom.

Claque'n under armen, handskarne på, och så in i hofsalarne. Klockan är nyss nio, och likväl är det nästan fullt i alla rummen. Hvar och en tyckes ha önskat komma i tid för att få en god plats, när det kungliga tåget nalkas. I en dörr till en af salarna — det är där kanske som det egentliga högtidliga, det riktigt hofmessiga och företrädesvis kungliga vidtager — står en högväxt herre med guld-

glänsande frack, behängd med stora och små stjärnor. En stjärnkunnig man vid vår sida upplyser, att där finnas både storkorset af da Conceição och Uppgående Solen af första klassen, Zähringer-Löwenorden med gyllene kedja, storkorset af Hvita Falken, riddarekorset af Gyllene Lejonet, och många, många flera gyllene storheter. Till den dekorerade fracken hör ett par hvita kaschmirbyxor med guldrand. Den högreste bäraren af all denna prakt är konungens förste hofmarskalk, han som skickat ut bjudningskortet och nu ber gästerna vara välkomna. Ett par tusen händer trycker han i afton, ett styft arbete, och i sitt »välkommen» lägger han något så hjärtligt uppmuntrande, att hvar och en känner sig riktigt hemmastadd och mången anser sig till och med vara särskildt föremål för kunglig nåd och ynnest.

Hvart man blickar, ser man bekanta ansigten, personer ur olika samhällsklasser och af olika åsichter. Frihandlare bredvid tullvänner, konservative och baksträfvare midt bland liberale och framåtrusande, högkyrkliga och frikyrkliga — alla äro lika välkomna i hofsalarne, när det gäller att fira en kunglig födelsedag. Man tränger sig fram mellan svenske ministrar och norska, utländska sändebud och Liss Olof Larsson och alla ämbets- och tjänstemän vid statsdepartementen, justitieråd, hofrättsråd och alla andra råd. Där kommer öfverståhållaren vänligt leende, och underståhållaren glammar i en glad grupp af gamle professorer och unge löjtnanter. Genremålaren står i lifligt samtal med fabrikören och nordstjärneriddaren och funderar på, om denne ej skall beställa en tafla, men det funderar fabrikören visst icke på.

En mer än vanligt guldsmidd herre kommer och klappar er på skuldran. Ni ryggar till baka, öfverraskad af så mycken nedlåtenhet från en så lysande person. Det är ju er gamle vän, grosshandlaren! Men hvem kan känna igen honom i denna guldbelastade dräkt? Det är hans generalkonsulsuniform. En annan grosshandlare har en lika grann frack, men med silfver i stället för guld och så kommer den ene generalkonsuln efter den andre i guld eller silfver, och ju mindre stat de representera, dess grannare är uniformen.

Sak samma med diplomaterne, de äkta, som hålla staternas öden i sina handskklädda händer eller för tillfället i sina broderade fickor och som äro klädda i högröda, ljusgröna och himmelsblå frackar med många slags granlåter. Ett par biskopar, svart med guld, själfve ärkebiskopen i dylik uniform, men med serafimerbandet, ståtlig, vördnadsbjudande och dock ganska tillgängligt leende. Uniformerna, ordensbanden och stjärnorna glänsa öfver alt, men här och där synes en svart frack, till och med utan en enda liten guldbit, och midt uppe

i de mest blänkande grupperna ser man kanske en mörk långrock eller en rundskuren bondjacka.

Man har småningom trängt sig in i stora galleriet, men så kommer man ej längre. Hvilket sorl midt i denna bländande prakt af speglar, kandelabrar och ljuskronor, kraschaner och granna uniformer! Hettan börjar kännas besvärande, men det låtsar man icke om. Man hälsar på sina vänner, och sådana ser man här öfver alt, man pratar till höger och vänster, skrattar och berättar dagens »on dit» samt betraktar framför alt fruntimmerna som passera i den smala gången som ännu hålles öppen mellan de tätt hoppackade herrarnas led. Det är Stockholms förnäma damer som nu undergå mönstring, med långa släp och en hel rad af anor, hvilka icke alltid synas, men som hvar och en känner till, så vida man är en bildad person och kan sin Anrep.

Stora galleriet är själfva glanspunkten innan man kommit in i Hvita hafvet. Där har man tillfälle till ganska intressanta iakttagelser i en riktigt storeuropeisk samling och likväl icke saknande den fosterländska prägeln. Men så tystna plötsligt de högljudda samtalen, och endast en hviskning löper genom mängden: »de kungliga!»... Festtåget nalkas. Först en trupp storkors af Vendernas Krona, Rumäniens Stjärna, Medjidieordens första klass, Monacos St. Carl och Siamesiska Hvita Elefanten, för att icke tala om alla de gamla europeiska ordnarne, i stora uniformen med gyllene nyckeln på medaljens frånsida. Det är de tjänstgörande kammarherrarne, de som gå i spetsen för det kungliga framåtskridandet, och efter dem kommer på ett led, för förnäm att ha någon sidokamrat, konungens tjänstgörande öfverste kammarherre, närmaste företrädare till konungen själf, hvilken i generalsuniform med briljanterade ordnar, högre och majestätisk, men leende och vänligt nickande åt de djupt bugande, tätt packade leden på ömse sidor, uppenbarligen gläder sig åt att se så många personliga vänner omkring sig. Han leder kronprinsessan, ung och vacker, i en utsökt smakfull toalett, den aftonen kanske af sammetsbrokad i matt rosafärg, prydd med buketter af rosor och diamanter samt draperi af silkestyll, broderad med paljetter i guld och silfver. På håret synes en »ägrett» af rosa plymer med diadem af briljanter och safirer. Det praktfulla halsbandet består ock af dylika stenar med stora hängande knäppen af briljanter. Äfven kronprinsessan bär ordnar och har konungens porträtt i briljanter... Brillant är onekligen det hela.

Efter detta höga par kommer kronprinsen i sitt husarregementes lysande uniform, prins Oskar, ännu vid senaste hofbalen kunglig höghet, i flottans uniform samt »blå prinsen», hertig Karl, i lifgardets

till häst. Prins Eugène är icke med. Han sitter i sin atelier i Paris. Drottningen saknas äfven. Hennes hälsa tillåter henne icke att deltaga i en sådan fest. Men efter de kungliga komma hofvets damer, alla hvitklädda, mycket, mycket hvitare än hofherrarnes hvita benkläder och naturligtvis mycket intressantare, hvita vårskyar i januarinatten.

När den sista hvita skyn dragit förbi, tilltäppes den smala gånngen, där det kungliga låget dragit fram, och nu är hela stora galleriet en enda röra af uniformer och svarta frackar, hvilka alla sträfva mot galleriets bakgrund, men tills vidare icke komma längre, ty där stöter man åter på de hvita kaschmirsbuxorna med guldränderna, hvilka, sedan de kungliga försvunnit för hopens blickar, hindra allt vidare framträngande. Ingen får slippa fram förr än kuren i ett inre rum för diplomatiska kåren m. fl. är avslutad. Man måste intaga en afvaktande ställning, och det är icke så lätt i trängseln, men man tröstar sig så godt man kan med sina medväntande.

Slutligen draga de hvita benkläderna sig undan, och framgången är gifven. Gästerna strömma in i »Hvita hafvet», en af Europas vackraste danssalar. Vid balen 1888 var han ännu mera bländande än vanligt. Målningarna i taket hade året förut restaurerats af Gillis Hafström, och kronorna för den elektriska belysningen, hvilken funnits redan vid en föregående sådan bal, voro höjda, hvarigenom ljuset ännu kraftigare kastade sig öfver förgyllningarna och de stora spegelytorna. På östra långsidan var den kungliga »estraden», den mest upphöjda plats för aftonen, prydd med ett draperi af blått sammet, strödt med små gyllene kronor och kantadt med hermeliner samt med kunglig krona och riksvapnet i färger. Upphöjningen var omgifven af höga palmträd samt smakfulla grupper af andra ädla trädslag, bladväxter och blommor. Där taga de kungliga plats, och där sitta rikets förnämsta damer samt främmande sändebuds fruar. De kungliga samtala med åtskilliga på dessa platser, men så släppes den dansande ungdomen fram, och länge dröjer det icke förr än hofbal-musikdirektören Ekdahl höjer taktpinnen, och orkestern spelar upp den mest förledande vals, en riktig Waldteufel som ingen ungdom kan stå emot, vore den också ett godt stycke in i medelåldern. En kunglig kammarherre, en dito adjutant och gardesmajor äro dansens ledare, biträdda af två eller tre kavaljerer hos arffurstarne.

Det ena paret efter det andra dansar ut, och hela den för dansen afsedda delen af salen är snart fylld af hvirflande löjtnanter och unga damer, som kunna känna sig yra i hufvudet för mindre än så. Balen är af lifligaste slag och fortgår så hela aftonen. Den dansande ungdomen har alldeles »gudomligt roligt». Här är intet tvång, ingen stel etikett, endast ungdom och nöje.

I andra hälften af salen skocka sig åskådarna, och de ha ej mindre roligt, tyckes det. Bland dem göras iakttagelser och anmärkningar, än blyga och aktningfulla, än djärfva nog och ej så litet närgångna. Först och främst måste man ha reda på med hvilka de kungliga dansa. Konungen själf valsar icke, men i första fransäsen för han i afton kronprinsessan, sedan den senare förut dansat vals med prins Oskar, och kronprinsen valsat med en dotter till excellensen utrikesministern samt prins Karl med en fröken, hvars far är beredd att gå in i ministären. Fransäser, valser och polkor följa på hvarandra, och excellensen statsministern tillåtes i fransäsen föra kronprinsessan vis à vis det stora tyska rikets sändebud och maken till det stora ryska rikets militärattaché. Löjtnanter få också dansa med kronprinsessan, till och med en löjtnant som icke är adelsman. Sådant är vårt tidevarf. Längre ned än till löjtnanter har det ofrälse likväl icke ännu hunnit. En ofrälse kungl. sekter får ännu ej något hopp.

Det är om sådant och mycket mera man samtalar i den tätt packade människomassan i salens nedra del, men der hviskas också politik och ej så litet statsekonomi och man yttrar sina farhågor för spanmålstullen och teateranslaget. Några äldre herrar draga sig ur trängseln och slå sig ned här och där i våningen för att mera ostörda kunna afhandla några viktiga frågor samt komma öfver ens om ett viraparti till aftonen därpå, så vida det icke skulle hindras af plenum i kamrarne.

Men man lefver icke af bara iakttagelser och politik med statsekonomi och vira i perspektiv, ej ens af Fahrbach-polka eller Ekdahlvals. Man behöfver också något invärtes, äfven om man dansar med den mest förtjusande förnäma fröken eller den intressantaste unga grefvinna, och den förtjusande damen längtar efter en glace, skulle hon också dansa med den »gudomligaste valsör», och därför fylles mellan danserna vestibulen som leder från Hvita hafvet till kronprinsens våning. Där fortsättas de lifliga samtalen och utbytet af blickar och artigheter under det champagne och seltersvatten af majestätiske lakejer i kungliga livrét utan uppehåll hållas i ständigt framräckta glas. Det är ett litet extra paradys, denna till buffeten förvandlade vestibul med blommor och gröna växtgrupper och glada ungdomspar.

Det är en half timme före midnatt och tid att supera. Till och med långt förut har man börjat därmed en trappa ned, i ordenssalarne, där gudarne af lägre ordning — gudar äro alla som infunnit sig på slottet denna afton — få sin ambrosia och nektar, men ambrosian ser efter en half timme just icke synnerligt inbjudande ut, och nektarn flyter ej blott i gudarnes strupar, utan äfven på bordsdukarne. Det är visst ett olympiskt gästabud, men gästerna betänka

Nya Stockholm.

Kunglig bal.

ej alltid hvar de äro, och för att komma åt rätterna, af hvilka dock så tillräcklig mängd finnes, föres ofta ett allas krig mot alla. Det går i mer än ett afseende hett till i denna afdelning, och nog är det ofta mycket hyggligare på en helt vanlig huggsexa, vare detta sagdt utan att vilja säga något ondt om gästerna i ordensrummen. Annorlunda ser det naturligtvis ut i gästvåningen samt i drottningens yttre och inre matsal. Där är det *riktigt* olympiskt. I gästvåningen få de sin aftonmat som ha majors rang och deras damer. I den yttre matsalen bespisas gäster från och med generaladjutants till och med öfverstes rang tillika med damer och i drottningens inre matsal äta de kungliga, statsråd, diplomater samt personer af generalmajors rang och därutöfver tillika med dessas damer.

Efter supén serveras kaffe för ordenssalsgästerna i öfra våningen, och trängseln till kaffebordet är stark och ihållande. Många stanna vid kaffekoppen och likörglasen. Andra draga sig åter in i balsalen. Men nu komma de dansande som superat i gästvåningen, ett festtåg af glad och lysande ungdom, och med lätta steg ila de åter ut i Hvita hafvet. Nu börjas kotiljongen, hvilken visst icke är afskaffad på hofvet, ehuru man försökt att tränga ut den ur enskilda kretsar. Den måste man naturligtvis vara med om, i fall man har rätt till det, eller åt minstone se på. Men så höres här och där bland herrarne: »Om vi nu skulle gå till Kung Karl?» Konung Oskar har under hela aftonen gått omkring och samtalat med sina gäster. Han vet alltid att finna samtalsämne, är alltid vänlig och hjärtlig och visar detta i hög grad på de kungliga balarne. Gästerna buga och småle, stamma och buga om igen, men tyckas känna sig mycket lyckliga öfver den kungliga vänligheten.

Så utrymmas småningom de kungliga salarne. Klockan har slagit ett. Nu gäller det att återfinna sina öfverplagg. Lycklig den som har *claque'n* fortfarande under armen och galoscherna i öfverrocksfickan, ty öfverrocken själf brukar man verkligen få tag uti. Men den som ställt galoscherna vind för våg i trappan och satt hufvudbonaden att hålla dem sällskap är ej säker på att återse dem, men finner naturligtvis en annan hatt och ett par andra galoscher, och det kan ju hända, att den hatten icke är alt för stor samt att galoscherna ej äro så små, att man åt minstone får tårna i dem och kan på det sättet forsla sig till Kung Karl. Damerna packas in i vagnarne, men det är icke sagdt, att den manlige ledsagaren också kryper in i vagnen. Han behöfver frisk luft och vill se huru det går till på nyss nämnde kafé och därför går han till fots dit och tänker bara »titta in».

Under en lång följd af svenska kungabalar har det hört till de manlige gästernas sedvana att efter slutad bal titta in på kafé Kung

Karl, men har man väl kommit dit, måste man stanna för att på ett värdigt sätt kröna festen med folksången, fuktad af åtskilliga dryckesvaror. Det är naturligtvis de *unge* manlige, men ett och annat gråskägg räknar sig dit, af idel tillgifvenhet för konungahuset naturligtvis. Redan vid ett-tiden på natten äro många balgäster åter samlade. Klockan tu finnes icke en enda ledig plats. Alla rummen i två våningar äro fyllda med militära och civila uniformer, svarta frackar med och utan stjärnor, men med hvita halsdukar.

Alla klinga med hvarandra, alla äro bekanta, alla tala på en gång om den lyckade balen. Här och där stiger en särskild festtalare fram och föreslår en skål. Men så slås dörrarne upp, och med knapp nöd tränger en ny skara in i rummet. Det är sångarne, de som företrädesvis kallas »sångare» och som draga från rum till rum för att sjunga folksången, liksom icke alla andra sjöngo den sången både före »sångarnes» ankomst och sedan de aflägsnat sig. Kraftiga hurrap höjas.

Klockan är fyra. De flesta draga sig hemåt. Möjligt är dock, att ett litet slutet sällskap frukosterar klockan sex. Men *då* är efterspelet vanligen snart till ända, och så har man endast minnet kvar af den lysande festen i konungaborgen och det glada efterspelet hos Kung Karl — något egendomligt stockholmskt.

